

економічного розвитку регіону. Уявлення про характер регіонального процесу інвестування має бути засноване на виявленні та узгодженні інтересів, потреб і можливостей його учасників.

Фактичні інтереси влади, бізнесу та суспільства визначаються їх функціями в регіональному процесі інвестування і знаходять безпосереднє відображення в характері взаємин, які, в силу «вкладеності» регіональної системи та спільного використання природно-сировинних, трудових, матеріально-технічних та інших ресурсів, можуть бути горизонтальними і вертикальними. Незалежно від напрямку зв'язків у взаєминах влади, бізнесу і суспільства в процесі реалізації інвестиційних проектів превалюють економічні інтереси, узгодження яких можливе за умови відбору проектів для надання державної підтримки відповідно до критеріїв. Модернізаційний та інноваційний характер інвестиційних проектів, які отримують державну підтримку, забезпечує збільшення економічного ефекту для підприємства і, відповідно, зростання податкових надходжень, що спрямовуються на вирішення соціальних, економічних та екологічних завдань регіону, тобто зумовлює можливість задоволення інтересів та інших учасників процесу інвестування.

Перешкодами в реалізації даної схеми є фіктивність екологічної оцінки проектів, відсутність сучасних методик аналізу їх народногосподарського ефекту, формальна участь громадськості в обговоренні потенційних інвестиційних проектів, а також корупційна складова у прийнятті інвестиційних рішень, знизити яку, в деякій мірі, можливо за допомогою інформаційної відкритості діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

### *Література*

1. Овчаренко Л.В. Економічна природа і особливості розвитку інноваційного підприємництва в перехідній економіці: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: спец. 08.01.01 «Економічна теорія» / Л.В. Овчаренко. – Київ, 2002. – 20 с.

2. Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації: Ч.2 [Електронний ресурс]. / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://patent.km.ua/ukr/articles/group4/i1120>

**Вікторія ВОЛОШИН**

Тернопільський національний економічний університет

## **ОБЛІК ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ**

В умовах економічної кризи ключовими напрямками підвищення ефективності роботи підприємств харчової промисловості стають раціоналізація власних витрат шляхом впровадження ресурсозберігаючих технологій, посилення мотивації працівників галузі, здатність задовольняти зростаючі вимоги споживачів до якості продукції і гнучко реагувати на зміни

попиту. Вирішення зазначених питань нерозривно пов'язане зі швидкістю прийняття рішень у частині управління витратами. Винайдення оптимального рівня витрат на виробництво створює необхідні передумови щодо визначення стратегії підприємства у конкурентному середовищі та подальшого підвищення ефективності використання наявних ресурсів. У цьому зв'язку особливу актуальність здобувають розробка й впровадження в діяльність господарюючого суб'єкта системи обліку й аналізу витрат операційної діяльності, що дозволяє в реальному часі відслідковувати господарські операції й реагувати на зміни, що відбуваються. Структурне реформування харчової галузі має потребу в якісному обліково-аналітичному забезпеченні.

Існуючі теоретичні підходи до визначення сутності витрат з позиції управління ними виявилися неспроможними всебічно пояснити природу формування та визначення витрат підприємств. Витрати підприємств слід розглядати відповідно методології, що викладена в ПС(Б)О 16 у поєднанні із іншими підходами, що визначають їх економічну сутність. Ми пропонуємо підхід до визначення сутності витрат підприємств, як основи при ухваленні управлінських рішень стосовно випуску продукції, її структури, встановлення ціни на продукцію, використання ресурсів, формування попиту та пропозиції на ринку. Витрати віддзеркалюють зменшення активів або збільшення зобов'язань та відображають зменшення власного капіталу; визначаються на підставі систематичного і раціонального розподілу економічних вигод.

Дослідивши в історичному аспекті підходи до витрат українських та закордонних науковців, запропоновано визначення витрат як економічної категорії, що відображає вартість матеріальних, трудових і інформаційних ресурсів та технологічного обслуговування процесу виробництва при створенні продукції. Комплексний підхід до визначення витрат відображає вартісну оцінку ресурсів, що використані для досягнення певних цілей [2].

У процесі своєї виробничої діяльності підприємство проводить безліч фінансово-господарських операцій і постійно несе витрати, пов'язані з їх проведенням. Одні групи витрат безпосередньо пов'язані зі здійсненням конкретної операції (із конкретним об'єктом витрат), інші — мають загальний характер і необхідні для забезпечення функціонування підприємства в цілому. Усі витрати — і матеріальні, і трудові, і фінансові — підприємство здійснює для забезпечення своєї виробничої діяльності.

Операційні витрати є основною складовою витрат підприємства, до них входять виробнича собівартість реалізованої продукції, адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати [3].

Обліково-аналітичне забезпечення операційних витрат у широкому змісті розглядається як система, що забезпечує управлінський персонал інформацією, використовуваною для планування, управління й контролю. Це передбачає формування відповідного методичного забезпечення. У цьому зв'язку об'єктивно зростає потреба в створенні інформаційного поля функціонування підприємств харчової галузі, оскільки в цих умовах істотно змінюються потоки формування інформації про витрати, що впливають на ефективність операційної діяльності підприємств [1].

Особливе місце займають питання виділення об'єктів обліку операційних витрат для формування інформаційної бази їх калькулювання з метою оптимізації. Це вимагає, з одного боку, поглибленого дослідження складу операційних витрат і розробки на цій основі номенклатури витрат, що дозволяє організувати облік операційних витрат по стадіях технологічного процесу, а з іншого боку, організації здійснення аналізу цих витрат шляхом розробки методичних і технічних способів його проведення.

В умовах ринкової економіки виникає проблема не стільки у визначенні витрат, їхньому розподілі за об'єктами та забезпеченні мінімізації, скільки в управлінні ними в умовах конкуренції і визнання доцільності та досягнення необхідної їхньої прибутковості. Завдання полягає не у їхній мінімізації, а в досягненні такого рівня, за яким їх визнають споживачі та які приносять відповідний прибуток виробникам. Мета аналізу операційних витрат діяльності підприємства полягає в інформаційному забезпеченні та всебічній оцінці досягнутих результатів, їхній оптимізації та обґрунтуванні управлінських рішень щодо подальшої раціоналізації. Для досягнення цієї мети проводять аналіз на основі принципів системного, комплексного та кібернетичного підходів до аналізу економіки.

Економічна значимість питань обліку й аналізу витрат операційної діяльності підприємств харчової промисловості обумовлює підвищений інтерес до вирішення зазначених проблем.

#### *Література*

1. Мачулка О.І. Облік та аналіз витрат: управлінський аспект / О.І. Мачулка // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – №8. – С. 30-34.
2. Несвет В.І. Місце витрат у системі економічних категорій підприємства / В.І. Несвет // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2009. – №6. – С. 221-223.
3. Турило А.М. Уточнення сутності поняття «операційних витрати» і їхньої економічної оцінки на підприємстві / А.М. Турило, Ю.Б. Кравчук, Н.М. Цуцурук // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – №11(41). – С. 132-136.

**Роман ВОЛОШИН**

Тернопільського національного економічного університету

### **АГРАРНІ КЛАСТЕРИ В УКРАЇНІ: СТРУКТУРИЗАЦІЯ ПРОБЛЕМ ЇХ ФОРМУВАННЯ**

Розвиток аграрного сектора України тривалий час був спрямований на дезінтеграцію. Організаційно-правові трансформації призвели до створення на базі колективних сільськогосподарських підприємств господарюючих структур так званого ринкового типу: господарських товариств, приватних підприємств та фермерських господарств. При цьому, в більшості випадків на базі одного підприємства було створено декілька нових, а значна частина сільськогосподарських угідь та майна виділялася пайовикам. В результаті такого перерозподілу власності окрім руйнування цілісних майнових та